

Notitie strategische oriëntatie College Standaardisatie

Aan: Leden College Standaardisatie
Van: Voorzitter Forum Standaardisatie
Betreft: Voorbereiding extra Collegevergadering dd. 9 februari 2011

Datum: 31 januari 2011

Over het nut van standaarden is geen discussie. Eind 2011 eindigt het mandaat van het College Standaardisatie; tegelijkertijd staat Nederland voor ongekende uitdagingen. Zo ligt er een nieuw regeerakkoord met accenten op lastenverlichting en kostenbesparing. Standaardisatie is daarbij een hulpmiddel en van strategisch belang om bedrijfsleven, burgers én overheden beter te dienen. De extra College vergadering van 9 februari staat daarom in het teken van **de strategische oriëntatie van het College**.

De voorzitter van het College heeft mij als voorzitter van het Forum Standaardisatie gevraagd een notitie voor te bereiden om de discussie over de strategische oriëntatie inhoud te geven. Hierbij zijn twee observaties meegegeven:

- ◆ het College moet een heldere taakstelling hebben;
- ◆ voor de Collegevergaderingen werden regelmatig afzeggingen ontvangen of vervangers afgevaardigd; de discussie in het College moet de (top)bestuurders prikkelen zelf aanwezig te zijn.

Om deze notitie voor te bereiden, hebben leden van het Forum een aantal centrale spelers geïnterviewd, binnen en buiten het College. Dit heeft geleid tot deze notitie, die eindigt met een aantal vragen voor de discussie op 9 februari.

Eind februari zal ook een evaluatie starten van het College en Forum Standaardisatie (juni klaar). De resultaten van de discussie in het College zullen worden meegenomen bij de evaluatie.

1 Het College Standaardisatie

Het College Standaardisatie is gecommitteerd aan lastenreductie en de best mogelijke dienstverlening voor burgers en bedrijven met een efficiënte inzet van beschikbare middelen. Een goed functionerende elektronische overheid draagt daar aan bij. Interoperabiliteit en standaardisatie, waar mogelijk met open standaarden, zijn daarvoor nodig. Snelle, betekenisvolle en correcte gegevensuitwisseling en hergebruik (standaarden, kennis) staan centraal. In het College werken de leden samen om dit te realiseren.

Tot op heden heeft het College zich vooral gericht op het vaststellen van de lijst van open standaarden als norm voor de hele overheid. Daarvoor is een robuuste en transparante procedure ingericht en worden twee lijsten bijgehouden. Op enkele dossiers heeft het College agenda bepalend gewerkt. Een goed voorbeeld daarvan is het erkennen van een standaard voor elektronisch factureren van bedrijven naar overheden.

Het vaststellen van (open) standaarden blijft een kerntaak, ondersteund door een robuust en goed ingesloten 'bedrijfsproces'. Dit schept duidelijkheid en geeft zekerheid binnen de overheid en richting

bedrijven en burgers. Het College zou echter een steviger rol kunnen spelen aan de “voorkant” van het proces, bij het agenderen en adresseren van relevante onderwerpen vanuit de optieken “bovensectoraal” en “in samenhang”.

1.1 Waarom een College Standaardisatie?

Hieronder wordt in twee paragrafen een aantal actuele uitdagingen gepresenteerd. Het College standaardisatie kan een sleutelrol vervullen in het verder brengen van deze discussies en aandachtspunten. Hoe het College dat kan doen volgt in de paragrafen daarna.

1.1.1 Onderwerpen tussen wal en schip

Uit de gesprekken is gebleken dat besluiten van het College als gezaghebbend worden gezien in allerlei sectoren (“assurance”) en dat daardoor patstellingen worden doorbroken bij het toepassen van elektronische gegevensuitwisseling. In één van de gesprekken kwam ook naar voren dat standaardisatie neerkomt op “voorschrijdende concretisering”. Zo speelt een aantal strategische discussies op het gebied van standaardisatie die momenteel onvoldoende zijn belegd. Het College Standaardisatie kan de volgende onderwerpen verder brengen.

- ◆ Bij het realiseren van standaarden bestaat een spanning tussen de **top down** en de **bottom-up** benadering. Deze laat zich ook vatten in termen van agenderen en afdwingen. Prangende vraag is telkens weer welke strategie het meest succesvol is om niet alleen gelijk te hebben maar ook gelijk te krijgen.
- ◆ De samenwerking tussen **sectorale- en overkoepelende standaardisatie** gremia is onvoldoende volwassen om zeker te zijn dat de afstemming leidt tot de best mogelijke situatie voor Nederlandse bedrijven, burgers en overheden.
- ◆ Het zicht op een gecoördineerde inzet van het Nederlandse belang in **Internationale standaardisatie en interoperabiliteitsgremia** ontbreekt. Dit deel van het mandaat van het college moet verder worden ontwikkeld om Internationaal goed gepositioneerd te zijn en blijven.
- ◆ De verhoudingen tussen de **bestuurslagen** vraagt continue aandacht, ook/juist op het gebied van standaardisatie en interoperabiliteit.

1.1.2 Uitdagingen waarbij interoperabiliteit en standaardisatie een rol spelen

Economisch gezien moet Nederland het de komende jaren hebben van het vergroten van de arbeidsproductiviteit. Daarnaast staat Nederland voor de uitdaging enorme bezuinigingen door te voeren. Investeren in ICT-benutting is één van de belangrijkste factoren om de effectiviteit en efficiency van werkprocessen te kunnen verbeteren. Dit kan alleen als er meer werk wordt gemaakt van afspraken over interoperabiliteit, standaardisatie en open standaarden.

De introductie van een gezamenlijke informatie infrastructuur, zoals is uitgewerkt in het NUP, is hierbij randvoorwaardelijk en zal de komende jaren nog veel aandacht blijven vergen. Hierbij verschuift de primaire focus van het realiseren van betere dienstverlening naar effectiviteit en efficiency, en van aanbodgedreven ontwikkeling naar vraaggestuurde realisatie. Departementen en uitvoeringsorganisaties

(h)erkennen in de e-overheid(svoorzieningen) mogelijkheden om door samenwerking primaire processen te optimaliseren en te innoveren. Gedeelde standaarden en interoperabiliteit op alle niveaus zijn wederom cruciaal.

Ook op Europees en breder internationaal niveau is er (veel) aandacht voor Interoperabiliteit en standaardisatie. De Digitale Agenda en het eGovernment Action plan besteden veel aandacht aan de interoperabiliteit van e-overheidsdiensten tussen de lidstaten. Veel sectorale standaarden zijn internationaal. Nationale agenda's hebben dan een beperkte impact. Er worden wel concrete EU pilots uitgevoerd met grensoverschrijdende gegevensuitwisseling en de relatie met wetgeving wordt in kaart gebracht.

1.2 Rol van het College Standaardisatie

Het College Standaardisatie kan een bijdrage leveren aan de uitdagingen waar Nederland voor staat. Daarbij is het van belang te bepalen wat de rol van het College is en welke inhoudelijke onderwerpen het College moet behandelen. Het College functioneert daarbij als 'deskundig geweten'.

Het College heeft een drietal taken:

- ◆ *Agenderen* – van die onderwerpen die door Collegeleden worden geïdentificeerd of geagendeerd en waarbij individuele leden niet alleen tot een oplossing kunnen komen. Hierbij hoort een verkennende functie die belegd wordt bij het Forum op aangeven van het College (College bepaalt de agenda!);
- ◆ *Adresseren* – Het aanspreken op verantwoordelijken en het beleggen van onderwerpen bij een of meerdere partijen (eigenaar, beleidsverantwoordelijk) van het College om te komen tot een oplossing/implementatie;
- ◆ *Bezegelen* – van (open) standaarden en voorzieningen die na zorgvuldige (en robuust gebleken) procedure van het (bureau) Forum Standaardisatie worden voorgedragen aan het College voor de lijst van Open standaarden waarbij het 'comply or explain' principe geldt voor de gehele overheid.

In het standaardisatieproces kan het College dus op drie momenten een rol vervullen. Aan het begin van het proces door een bepaalde ontwikkeling of niche te agenderen, tijdens het proces door samenhang of afhankelijkheden te signaleren en te adresseren, en aan het eind van het proces door een standaard te bezegelen en te adopteren voor breder gebruik.

Adoptie van standaarden is de verantwoordelijkheid van de betrokken organisaties (via meest gerede kandidaat/ "coalition of the willing"). Het Forum kan advies geven over de adoptie van specifieke standaarden.

Duidelijkheid geven over nieuwe versies van standaarden is de verantwoordelijkheid van de beheerder van een standaard.

1.3 Scope en mogelijke onderwerpen van het College Standaardisatie

Het College Standaardisatie brengt samenhang in interoperabiliteit, standaardisatie en voorzieningen die raken aan de primaire processen van de overheid ten dienste van burgers en bedrijven. Interoperabiliteit en standaardisatie worden daarmee uit de hoek van de techniek gehaald en direct gekoppeld aan maatschappelijke vraagstukken en het belang voor de gebruikers.

Het College gaat alleen over sectoroverstijgende standaarden, voorzieningen en interoperabiliteit. Het College richt zich daarbij op de gehele Nederlandse publieke sector en op internationale ontwikkelingen.

In de gespreksronde ter voorbereiding op deze notitie is een aantal concrete aandachtspunten naar voren gekomen:

- ◆ Realiseren gezamenlijk infrastructuur met ICT-basisvoorzieningen voor overheidsbrede toepassing, zoals een berichtenbox en middelen voor authenticatie en autorisatie voor zowel burgers als bedrijven;
- ◆ Overheidsbreed erkennen van berichtenstandaarden voor domeinoverstijgende digitale transacties, zoals voor financiële rapportages (Standard Business Reporting).
- ◆ Beschikbaarheid bevorderen van geografische-informatie voor publieke en private toepassingen bij landbouw, veiligheid, ruimtelijke inrichting etc.. Standaardisatie van koppelingen met administratieve systemen is een aandachtspunt.
- ◆ Eenduidige gegevens (semantiek) voor meervoudig gebruik bevorderen. Wat is een partner, kind, werkgever en wat is een slimme aanpak om te komen tot eenduidige betekenis van gegevens, ook in relatie tot wetgeving?
- ◆ Standaardiseren van koppelvlakken voor toegang tot grote gegevensbestanden, zoals bij het stelsel van basisregistraties en convergentiestrategieën maken bij het gebruik van uiteenlopende standaarden.
- ◆ Uitwerken van de hele standaardisatiecyclus in stappen en daaraan de rol van het College en overheidsorganisaties relateren (als een standaardwerkwijze).
- ◆ Bewaken van de relatie met Europese standaardisatie-ontwikkelingen.
- ◆ Op termijn: 'open data' in relatie tot standaardisatie.
- ◆ ... ***uw aanvulling op deze inhoudelijke onderwerpen.***

1.4 Werkafspraken

Het College komt twee keer per jaar bij elkaar (mei, november).

Het is denkbaar dat het College onderwerpen raakt die elders spelen. Bijvoorbeeld in het ICBR (rijk). Het is niet de bedoeling overlap te creëren en de leden van het College waken hiervoor.

Het College agendeert en beslist vervolgens over de voorstellen van het Forum. Daarbij heeft het College aangegeven dat de leden:

- ◆ de vastgestelde besluiten in de eigen organisatie in zullen voeren;
- ◆ ook bij afwezigheid zich gebonden voelen door de besluiten van de meerderheid;
- ◆ elkaar hinderlijk zullen volgen op het naleven van de afspraken.

De consequentie van genomen Collegebesluiten kan soms zijn dat "eigen" oplossingen/standaarden uitgefaseerd moeten gaan worden.

Om daaraan sturing te kunnen geven heeft het College een door het Forum ontwikkelde handreiking "Sturen op standaarden" vastgesteld.

In het werkplan 2011 zijn door het Forum Standaardisatie de volgende prioriteiten benoemd:

- verdergaan met lijsten met open standaarden;
- adoptie en implementatie van gekozen standaarden;
- opstellen advies aan College over ICT-basisvoorzieningen met voorstel voor procedure;

- semantiek;
- authenticatie en autorisatie;
- internationaal;
- communicatie.

2 Ter voorbereiding op de discussie: vragen

1. Scope?

Bent u het er mee eens dat de focus van het College Standaardisatie is gericht op de primaire processen van de overheid ten dienste van burgers en bedrijven en op bovensectorale vraagstukken (interoperabiliteit, standaardisatie)?

2. Taken?

Bent u het er mee eens dat het College Standaardisatie een deskundig en neutraal geweten is met als taken: agenderen, adresseren en bezegelen?

En dat deze taken leidend zijn voor de agenda van de vergaderingen van het College?

3. Inhoudelijke thema's?

Bent u het er mee eens dat aan de volgende inhoudelijke onderwerpen prioriteit wordt geven, te weten:

- bovensectorale afspraken over de toepassing van middelen voor authenticatie en autorisatie bij de digitale gegevensuitwisseling tussen burgers/bedrijven en overheden;
- vaststellen van standaarden (koppelvlakken, semantiek, voorzieningen) voor het uitwisselen en hergebruiken van financiële rapportages;
- afspraken over de samenhang tussen basisregistraties (koppelvlakken, semantiek, voorzieningen)?